

การจับ การค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญาที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตำรวจ

- พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 29 “ เพื่อประโยชน์ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ”
- พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มาตรา 40 วรรคหนึ่ง “ ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับกุมและปราบปรามตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจยึดยาเส้นหรือยาสูบของผู้กระทำความผิดหรือของผู้ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งหีบห่อยาเส้นหรือยาสูบนั้น ”

- พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 131 “ เพื่อประโยชน์ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ”

- ประมวลกฎหมายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16)
วางหลักว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัสดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม ผู้กระทำผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

- การจับกุมผู้กระทำผิดตาม ป.วิ.อาญา กำหนดไว้ 2 หลักเกณฑ์ คือ จับโดยมีหมายจับ และจับโดยไม่มีหมายจับ

- การจับโดยมีหมายจับ ได้บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 66 โดยมีเหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้
 ๑. ต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี หรือ
 ๒. ต้องมีหลักฐานตามสมควรว่า บุคคลใดนั้นจะกระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

- การจับโดยไม่มีหมายจับ ซึ่ง ป.วิ.อาญา มาตรา 78 ได้วางหลักไว้ กล่าวคือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

1. เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80

2. เมื่อพบบุคคลโดยพฤติการณ์อันควรสงสัยว่า ผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

3. เมื่อมีเหตุที่ออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

4. เป็นจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนี หรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117

- **ฎีกาที่ ๓๗๕๑/๒๕๕๑** ตำรวจค้นตัวจำเลยขณะขายก๊วยเตี๋ยอยู่ที่ร้านของจำเลย ร้านขายก๊วยเตี๋ยเป็นที่สาธารณสถาน ตำรวจมีอำนาจค้นตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ามีสิ่งของผิดกฎหมายอยู่ในตัวได้ตาม ป.วิ.อาญา ม.๕๓ โดยไม่ต้องมีหมายค้น และเมื่อพบเมทแอมเฟตามีนอยู่ในครอบครองของจำเลย ตำรวจมีอำนาจจับโดยไม่ต้องมีหมายจับ เพราะเป็นการจับในความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘ (๑)

ฎีกาที่ ๖๘๕๔/๒๕๔๕ ร้านจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องเล่นและแผ่นเกมเป็นสาธารณสถาน เมื่อตำรวจค้นพบแผ่น CD เกมละเมิดลิขสิทธิ์ ตำรวจมีอำนาจค้นตาม ป.วิ.อาญา ม.๕๓ และมีอำนาจจับเพราะเป็นความผิดซึ่งหน้าโดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘ (๑) ประกอบ ม.๘๐

- **ฎีกาที่ 7454/2544** เจ้าพนักงานตำรวจผู้ร่วมจับจำเลยได้แอบซ่อนคูอยู่ที่หน้าบ้านจำเลยห่างประมาณ 30 เมตร ชุกหนึ่ง และ 20 เมตรอีกชุกหนึ่ง เห็นสายลับมอบธนบัตรให้จำเลย แล้วจำเลยก็นำสิ่งของที่ชุกซ่อนมามอบให้สายลับซึ่งเป็นเมทแอมเฟตามีน 4 เม็ด การที่เจ้าพนักงานตำรวจเห็นการกระทำดังกล่าวของจำเลยเป็นการเห็นจำเลยกำลัง กระทำ ความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดซึ่งหน้า
- **ฎีกาที่ 2612/2543** ร.ต.อ. จ กับพวก ล่อซื้อและจับกุมผู้ขายยาบ้าได้พร้อมของกลางยาบ้าและธนบัตรล่อซื้อ แม้ พ.ต.ท.อ ได้ลงชื่อในบันทึกการจับกุมโดยตนเอง ไม่ได้ร่วมจับกุมก็เป็นเพียงการกระทำไม่ชอบของ พ.ต.ท.อ ไม่มีผลให้การจับกุมไม่ชอบ

- ฎีกาที่ ๖๙๘/๒๕๑๖ (ประชุมใหญ่) ตำรวจแอบซ้อมดูพวกเล่นการพนันในบ้านจึงเข้าจับกุมโดยไม่ต้องมีหมายจับและหมายค้น

- กระบวนการหลังการจับกุมผู้กระทำความผิด

- เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่า เขาจะถูกจับกุม
- สิทธิจะไม่ให้การ/ให้การก็ได้ และถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
- สิทธิที่จะพบทนายและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ
- แจ้งญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ ทราบถึงการจับกุม ก็ให้เจ้าพนักงานดำเนินการได้ หากสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด
- ผู้จับกุมต้องสั่งให้ผู้ถูกจับ (หากกรณีจำเป็นให้จับตัวไป) ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่จับกุม เว้นแต่ สามารถนำไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ขณะนั้น

- ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ของที่ทำการของพนักงานสอบสวน (ป.วิ.อาญา มาตรา 84)
- แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับกุมให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามี หมายจับให้แจ้งแก่ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟัง และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับ (ป.วิ.อาญา มาตรา 84 วรรคแรก (1))

- การจัดทำบันทึกการจับกุม ควรที่จะต้องเขียนให้รัดกุม ไม่ควรมีถ้อยคำ
รับสารภาพ เพราะไม่สามารถใช้คำรับสารภาพของผู้กระทำความผิดเป็น
พยานหลักฐานในศาลได้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัด
ฐานไว้ดังนี้

- **ฎีกาที่ ๘๑๔๘/๒๕๕๑** บันทึกรับการจับกุมมีข้อความว่าจำเลยให้การรับสารภาพจึงต้องห้ามมิให้นำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับมารับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อาญา ม. ๘๔ วรรคสี่ บันทึกรับการจับกุมไม่มีข้อความใดที่บันทึกการแจ้งสิทธิแก่จำเลยผู้ถูกจับตามที่ ป.วิ.อาญา ม. ๘๓ วรรคสอง บัญญัติไว้เลย ถ้อยคำอื่นของจำเลยตามบันทึกการจับกุมจึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

- การค้นหาตาม ป.วิ.อาญา ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย
สรรพสามิต

- การค้ำตาม ป.วิ.อาญา ก็แบ่งออกเป็น 2 หลักเกณฑ์
คือ ค้ำโดยมีหมายค้ำ กับการค้ำโดยไม่มีหมายค้ำ

การออกหมายค้นเป็นอำนาจของศาล โดย ป.วิ.อาญา มาตรา 69 ได้วางหลักว่า เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไตสวนมูลฟ้องหรือพิจารณา
2. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด
3. เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
4. เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ
5. เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

- การขอหมายค้น จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ผู้มีอำนาจในการร้องขอให้ออกหมาย

๑. ต้องเป็นเจ้าของพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรงตำแหน่งระดับ ๓ ขึ้นไป หรือกรณีเป็นตำรวจต้อง มียศ ร.ต.ต. ขึ้นไป
๒. จะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้น
๓. ต้องพร้อมจะมาให้ผู้พิพากษาสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที คำร้องขอให้ศาลออกหมายค้น ต้องมีรายละเอียดและเอกสารประกอบดังต่อไปนี้

- (1) ต้องระบุลักษณะสิ่งของที่ต้องการหาและยึด หรือชื่อตัว ชื่อสกุล รูปพรรณ อายุของบุคคลที่ต้องการหา และสถานที่ที่จะค้น ระบุบ้านเลขที่ ชื่อตัว ชื่อสกุลและสถานะของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเท่าที่ทราบ หากไม่สามารถระบุบ้านเลขที่ที่จะค้นได้ ให้ทำแผนที่ของสถานที่ที่จะค้นและ บริเวณใกล้เคียงแทน
- (2) ต้องระบุเหตุที่จะออกหมายค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69 พร้อมสำเนาเอกสารซึ่งสนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายค้น
- (3) แนบบแบบพิมพ์หมายค้นที่กรอกข้อความครบถ้วนแล้วพร้อมสำเนารวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกคำร้องทุกข์ หนังสือมอบอำนาจให้ ร้องทุกข์ เป็นต้น มาท้ายคำร้อง

- การค้ำโดยไม่มีหมายค้ำ ป.วิ.อาญา มาตรา 92 วรรคหนึ่ง วางหลักว่า ห้ามมิให้ค้ำในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้ำหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้ำ และในกรณีดังต่อไปนี้

1. มีเสียงร้องไห้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น
2. เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน
3. เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

4. เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือ
ได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำ
ความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อน
หรืออยู่ในนั้น ประกอบกับทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการนั้น
ช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

5. เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้ถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือ
จับตามมาตรา 78

- ที่รโหฐาน หมายความว่าถึง ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้สาธารณสถานตั้งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (ป.วิ.อาญา ม.๒ (๑๓))
- สาธารณสถาน หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ (ป.อาญา ม.๑ (๓))
- ดังนั้น ที่รโหฐาน จึงหมายถึง สถานที่ที่ประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้
- มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ดังนี้

- ฎีกาที่ ๓๗๕๑/๒๕๕๑ ตำรวจค้นตัวจำเลยขณะขายก๋วยเตี๋ยวยู่ที่ร้านของจำเลย ร้านขายก๋วยเตี๋ยวยุ่เป็นที่สาธารณสถาน ตำรวจมีอำนาจค้นตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ามีสิ่งของผิดกฎหมายอยู่ในตัวได้ตาม ป.วิ.อาญา ม. ๕๓ โดยไม่ต้องมีหมายค้น และเมื่อพบเมทแอมเฟตามีนอยู่ในครอบครองของจำเลย ตำรวจมีอำนาจจับโดยไม่ต้องมีหมายจับ เพราะเป็นการจับในความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘ (๑)

- ฎีกาที่ ๘๘๓/๒๕๒๐ (ประชุมใหญ่) สถานที่ค้าประเวณี แม้จะเป็นสถานที่ผิดกฎหมาย แต่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ จึงเป็นสาธารณสถาน ตำรวจมีอำนาจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นเพราะไม่ใช่ที่รโหฐาน

- ตัวอย่างคำพิพากษาตามศาลฎีกา ที่วินิจฉัยตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 92
อนุมาตรา (2) และ (5)

- **ฎีกาที่ 4461/2546** ก่อนทำการค้นเจ้าพนักงานตำรวจเห็นจำเลยโยนสิ่งของออกไปนอกหน้าต่าง เมื่อตรวจดูพบว่าเป็นเมทแอมเฟตามีน จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจพบการกระทำผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดซึ่งหน้าและได้กระทำลงในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้นตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 78 (1) , 92 (2)

- ฎีกาที่ 2548/2547 สืบตำรวจ ส. แอบซุ่มดูอยู่ห่างจากห้องเกิดเหตุ ประมาณ 8 เมตร เห็นจำเลยส่งมอบเมทแอมเฟตามีน 10 เม็ด ให้แก่ สายลับ เมื่อเข้าตรวจค้นภายในห้องเกิดเหตุก็พบเมทแอมเฟตามีนอีก 8 เม็ด การกระทำความผิดของจำเลยกับการเข้าตรวจค้นและจับกุมของ ร้อยตำรวจเอก ม. กับสืบตำรวจโท ส. และพวก เป็นการกระทำหน้าที่ ต่อเนื่องกัน เมื่อพบเห็นจำเลยกำลังกระทำความผิดฐานจำหน่ายและมียา เสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอันเป็นความผิด ซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 80 จึงมีอำนาจค้นและจับโดยไม่ต้องมี หมายค้นและหมายจับตาม มาตรา 78 (1) ,92 (2)

- **ฎีกาที่ 4461/2540** จำสืบทำรวจ ส. และร้อยตำรวจเอก ป. จับจำเลย ได้ขณะที่จำเลยกำลังขายวัตถุออกฤทธิ์ให้แก่จำสืบทำรวจ ส. ผู้ล่อซื้อ ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ขณะนั้นธนบัตรที่ใช้ล่อซื้ออยู่ที่จำเลยและจำเลยคืนธนต่อสู้อ ถ้าปล่อยให้นิ่งช้ากว่าจะนำหมายจับและหมายค้นมาได้ จำเลยอาจหลบหนีและพยานหลักฐานอาจสูญหาย จึงเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง จำสืบทำรวจ ส. และร้อยตำรวจเอก ป. จึงมีอำนาจเข้าไปในบริเวณบ้านที่เกิดเหตุอันเป็นที่รโหฐานในเวลากลางคืนโดยไม่ต้องมีหมายค้น และมีอำนาจจับจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 80,81 ประกอบมาตรา 92 (2) และ 96 (2)

- วิธีการค้นในทรีโฮฐาน

- ป.วิ.อาญา มาตรา 94 ได้วางหลักไว้ว่า ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สิ่งเจ้าของหรือคนอยู่ในที่นั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้ยอมให้เข้าโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกสมควรในอันที่จัดการตามหมาย ทั้งนี้ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมาย หรือถ้าค้นโดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง
- ถ้าบุคคลดังกล่าวในวรรคต้นยินยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตู ประตูเรือน รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้

- **ฎีกาที่ 6405/2545** การจับ ส. ที่บ้านได้กระทำโดยมีหมายจับและหมายค้น เมื่อแสดงตนเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ และแสดงหมายค้น ส. ซึ่งยืนอยู่ด้านในรั้วบ้านได้ปิดล็อกกุญแจหน้าบ้าน แล้ววิ่งหนีเข้าบ้านไปปิดล็อกกุญแจด้านในอีกชั้นหนึ่งและไม่ยอมเปิดประตูอ้างว่าจะไปมอบตัวในวันหลัง แสดงว่า ส. ไม่ยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปจับกุม การที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปใช้ไม้กระแทกประตูบ้านที่ปิดล็อกกุญแจด้านในไว้จนเปิดออกแล้วเข้าไปจับ ส. จึงเป็นกรณีจำเป็นซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้จัดการตามหมายค้นมีอำนาจกระทำได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 94 วรรคสอง

- การค้ำในทীরโหลฐาน ตามปกติจะต้องกระทำการค้ำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก

- 1. เมื่อลงมือค้ำแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้ำต่อไปในเวลา กลางคืนก็ได้
- 2. ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้ำได้เป็นกรณี พิเศษ จะทำการค้ำในเวลากลางคืนก็ได้
- 3. การค้ำเพื่อจับผู้ดูร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 96

- **ฎีกาที่ 4461/2540** จำสืบทำรวจ ส. และร้อยตำรวจเอก ป. จับจำเลย ได้ขณะที่จำเลยกำลังขายวัตถุออกฤทธิ์ให้แก่จำสืบทำรวจ ส. ผู้ล่อซื้อ ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ขณะนั้นธนบัตรที่ใช้ล่อซื้ออยู่ที่จำเลยและจำเลยคืนธนต่อสู้อ ถ้าปล่อยให้นิ่งช้ากว่าจะนำหมายจับและหมายค้นมาได้ จำเลยอาจหลบหนีและพยานหลักฐานอาจสูญหาย จึงเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง จำสืบทำรวจ ส. และร้อยตำรวจเอก ป. จึงมีอำนาจเข้าไปในบริเวณบ้านที่เกิดเหตุอันเป็นที่รโหฐานในเวลากลางคืนโดยไม่ต้องมีหมายค้น และมีอำนาจจับจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 80,81 ประกอบมาตรา 92 (2) และ 96 (2)

- **ฎีกาที่ 4950/2540** ในขณะที่เข้าตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องหาลักลอบเล่นการพนัน เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีหมายจับและหมายค้น แต่เห็นว่า การเล่นการพนันเป็นการกระทำผิดซึ่งหน้า หากไม่เข้าตรวจค้นและจับกุมทันทีตามที่พลเมืองดีแจ้ง ผู้ต้องหาอาจหลบหนีไปได้ เป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง จึงตรวจค้นในเวลากลางคืนได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 92 (2) ประกอบมาตรา 96 (2) จำเลยที่ 1 ชัดขวางการจับกุม เป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 138 วรรคหนึ่ง

- **ฎีกาที่ 1087/2492** กำหนดเห็นเจ้าของบ้านกับพวกกำลังต้มกลั่นสุราอยู่ในบ้านในเวลากลางคืน ถ้าไม่จับในขณะที่กำลังกระทำความผิดเช่นนั้นก็จะไม่เป็นประจักษ์แจ้งว่าผู้นั้นกระทำความผิดและพยานหลักฐานของกลางก็จะจับไม่ได้หรือไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ดังในเวลากระทำผิด เช่นนี้นับว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 96 (2) กำหนดกับราษฎร จึงมีอำนาจเข้าทำการจับกุมได้ไม่เป็นการผิดฐานบุกรุก

คำพิพากษาศาลฎีกา วินิจฉัยไม่ถือว่าเป็นเหตุฉุกฉินอย่างยิ่ง มีตัวอย่าง
ดังนี้

ฎีกาที่ 187/2507 จำเลยกระทำผิดซึ่งหน้าในความผิดลหุโทษในเวลากลางคืน
แล้วหลบหนีเข้าบ้านของจำเลยซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้ไล่จับรู้จักเป็นอย่างดี
เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยจะหลบหนีต่อไปอีก ไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกฉินอย่างยิ่ง
ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 96 (2) เจ้าพนักงานตำรวจผู้ไล่จับไม่มีอำนาจเข้าไป
จับกุมอันเป็นที่รโหฐานได้ การที่จำเลยเงื้อมีดจะฟันตำรวจที่เข้ามาจับ ถือว่า
เป็นการป้องกันสิทธิของจำเลยให้พ้นจากภัยอันตรายพอสมควรแก่เหตุ

- **ฎีกาที่ 675/2483** พลตำรวจจะเข้าค้นหรือจับในที่รโหฐานได้ โดยไม่มีหมายจับนั้นก็แต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งเท่านั้น กรณีมีและกินสุราเถื่อนเพียงเล็กน้อยพลตำรวจจับของกลางได้แล้ว จำเลยวิ่งขึ้นเรือน พลตำรวจรู้ว่าเป็นเรือนของจำเลยและไม่ปรากฏว่าจำเลยจะชุกซ่อนหรือหลบหนีไปไหน ดังนี้ไม่เรียกว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งที่จะเข้าจับกุมในบ้านเรือนจำเลยเวลากลางคืน

- การค้นในทีไรโทฐานต้องค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่

- ป.วิ.อาญา มาตรา 102 วรรคหนึ่ง วางหลักว่า การค้นในที่รโหฐาน ก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะกระทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคล ในครอบครัวของผู้นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน มีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานดังนี้

- **ฎีกาที่ 1455/2544** ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 97 และมาตรา 102 วรรคหนึ่ง การค้นโดยมีหมายค้นจะต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้น และทำการค้นต่อหน้าเจ้าของหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าของสถานที่ที่จะค้น หรือมิฉะนั้นก็ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นสองคนที่ขอมาให้เป็นพยานก็ได้ ร้อยตำรวจเอก พ. ผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้นเป็นหัวหน้าในการตรวจค้นและทำการตรวจค้นต่อหน้าจำเลยซึ่งเป็นบุตรของเจ้าของบ้าน จึงถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามที่ระบุในมาตรา 102 วรรคหนึ่ง แม้จำเลยจะยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่ก็เป็นผู้เข้าใจสาระของการกระทำ และมีความรู้สึกผิดชอบเพียงพอที่จะให้ความยินยอมโดยชอบแล้ว ดังนั้นการค้นจึงชอบด้วยกฎหมาย

- **ฎีกาที่ 395/2519** การที่เจ้าพนักงานตำรวจค้นบ้านโจทก์ต่อหน้าคนในบ้านคนหนึ่งซึ่งตาบอดทั้งสองข้างและหูหนวก กับบุคคลอีกคนหนึ่งที่ได้เชิญมาเป็นพยานในการตรวจค้นนั้น เมื่อไม่ได้ความว่าเจ้าพนักงานตำรวจสามารถค้นต่อหน้าคนอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้วได้ จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจกระทำเท่าที่สามารถจะทำได้ และไม่อาจจะหาบุคคลใดมาเป็นพยานในการค้นมากไปกว่านั้น ถือได้ว่าเป็นการค้นที่ชอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 102

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นกรณีไม่ชอบ ตาม ป.วิ.อาญา 102

ฎีกาที่ 4793/2549 การค้นพบธนบัตรของกลางในช่องปลาที่แขวนอยู่ข้างบ้านทิศตะวันออก นอกจากมิได้กระทำต่อหน้าจำเลยหรือสามีจำเลย ทั้ง ๆ ที่จำเลยก็ถูกจับและควบคุมตัวอยู่ที่หน้าบ้านนั่นเองแล้ว ยังได้ความว่าการพบธนบัตรในช่องปลาก็เป็นเรื่องที่ในชั้นแรกสืบตำรวจตรี พ. ค้นพบเพียงคนเดียวก่อน แล้วจึงเรียกกำนันที่เชิญมาเป็นพยานในการค้นมาดู หาใช่ว่าเป็นการค้นพบธนบัตรของกลางที่พบต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยานดังที่ ป.วิ.อาญา มาตรา 102 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับการค้นพบธนบัตรของกลางซึ่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะรับฟัง

การค้นที่สาธารณสถาน

- ป.วิ.อาญา มาตรา 93 โดยวางหลักว่า ห้ามมิให้ค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานดังนี้

- **ฎีกาที่ 1082/2507** คั่นจำเลยกับพวกขณะยื่นอุทธรณ์ที่หลังสถานีรถไฟ โดยผู้คั่นเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ได้ติดตามคนร้ายปล้นทรัพย์หนีข้ามท้องที่มา และได้ร่วมกับตำรวจในท้องที่ทำการติดตาม และมีเหตุสงสัยอันควรที่จะทำการคั่น คือสงสัยว่าจะมีอาวุธปืนและของผิดกฎหมาย เช่นนี้ ทำการคั่นจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายคั่น
- **ฎีกาที่ 883/2520 (ประชุมใหญ่)** ห้องโถงในสถานการณ์ค้าประเวณีผิดกฎหมายเวลาแขกมาเที่ยว เป็นสาธารณสถานซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ พลตำรวจมีอำนาจคั่นโดยไม่ต้องมีหมายคั่นตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 93 จำเลยขัดขวาง เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 140 พลตำรวจจับได้